ASPECTS CONCERNING THE APPLICATION OF ARTICLE 8 FROM THE CONVENTION OF TRUCE WITH THE UNITED NATIONS FROM THE 12TH OF SEPTEMBER 1944 IN SATU MARE COUNTY

Ciprian Pusta
PhD Student, „Babeş-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: The study "Aspects regarding the application of Article 8 of the Armistice Convention with the United Nations of September 12, 1944 in Satu Mare County" presents some novel aspects regarding the organization and operation of the County Office of Enemy Property in Satu Mare County.
Structured in three parts, the paper presents, in the first part, brief general considerations regarding Article 8 of the Armistice Convention and the establishment and organization of the House for the Administration and Surveillance of Enemy Assets (C.A.S.B.I.).
The second part is also the most consistent and is actually the purpose of this article. Based on unpublished archival documents studied, the organization and activity of the County Office of Enemy Assets in Satu Mare County is presented in detail, chronologically, with the emphasis placed especially on the first two years of activity.
The final part contains the author's observations and conclusions. They refer to the ethnic situation of Satu Mare county in 1945 and the consequences of this situation on the application of art. 8 of the Armistice Convention, to the difficulties encountered in the organization and operation of the County Office of Enemy Assets, to the impact of the measures taken by the authorities to regulate the situation of absentees, etc.

Keywords: House for the Administration and Surveillance of Enemy Assets, C.A.S.B.I., Satu Mare, Armistice Convention with the United Nations of September 12, 1944, Article 8, County Office of Enemy Assets.

1. Considerații generale

Semnarea Convenției de Armistițiu cu Națiunile Unite în 12 septembrie 1944, a pus pe umerii României o grea povară. Prin prevederile ei, Convenția de Armistițiu a subordonat economia României intereselor Uniunii Sovietice, oferind acestora controlul „absolut, nelimitat, asupra vieții economice a României"[1].

Una din problemele pe care Convenția de Armistițiu a încercat să o reglementeze a fost cea a bunurilor inamice de pe teritoriul României. Prin articolul 8: „Guvernul şi Înaltul Comandament Român se obligă să nu permită exportul sau exproprierea, a oricărei forme de proprietate (inclusiv obiecte de valoare şi bani) aparținând Germaniei, Ungariei sau naționalilor lor, sau persoanelor cu reşedinţa în teritoriile lor sau în teritoriile ocupate de ele, - fără autorizația Înaltului Comandament Aliat (Sovietic). Guvernul şi Înaltul Comandament Român vor păstra aceste bunuri în condiţiile ce urmează a se stabili de Înaltul Comandament Aliat (Sovietic)"[2].

[1] Nicolae Baciu. Agonia României (1944-1948). Cluj-Napoca. 1990. p. 154.
[2] Textul Convenției a fost publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 219 din 22 septembrie 1944.

În perioada octombrie 1944-februarie 1945, statul român a luat mai multe măsuri legislative, în încercarea de a asigura executarea prevederilor art. 8 din Convenție[3]. Din cauza lipsei de eficiență a acestor măsuri, în 6 februarie 1945 Ministrul Finanțelor și Ministrul Economiei Naționale, au înaintat Raportul Nr. 184.233[4] către M.S. Regele Mihai, în care arătau că măsurile luate de România pentru executarea prevederilor art. 8 din Convenția de Armistițiu nu sunt suficiente, deoarece conservarea bunurilor aparținând Germaniei și Ungariei, cetățenilor lor, sau tuturor persoanelor de altă naționalitate, inclusiv români, care s-ar afla în Germania, Ungaria sau teritoriile ocupate de acestea, a generat o serie de probleme de natură administrativă, contabilă și juridică, care nu au putut fi anticipate la început. Din acest motiv cei doi miniștri considerau că executarea art. 8 din Convenție trebuie dată unui organism autonom, care să fie pus sub autoritatea Ministerului Finanțelor.

Astfel, prin Decretul-Lege Nr. 91[5] din 9 februarie 1945, s-a înființat Casa de Administrare și Supraveghere a Bunurilor Inamice (C.A.S.B.I.). Legea cuprinde 29 articole și conform acesteia, C.A.S.B.I. avea statut de persoană juridică de drept public și funcționa sub autoritatea tutelară a Ministerului Finanțelor (art.1). Atribuțiile C.A.S.B.I. erau următoarele: administra bunurile mobile și imobile ce aparțineau statelor sau persoanelor prevăzute de art. 8 din Convenția de Armistițiu; supraveghea și controla administrarea întreprinderilor comerciale sau industriale, în care statele și persoanele menționate mai sus dețineau un capital de cel puțin 20%, sau pe care le controlau financiar (art.2); numea, revoca și controla administratorii bunurilor menționate (art. 3); supraveghea și controla întocmirea bilanțurilor și a deciziilor de lichidare a întreprinderilor aflate sub controlul C.A.S.B.I. (art. 4); stabilea normele după care se desfășura activitatea comercială și industrială a întreprinderilor prevăzute la art. 2 (art. 5). C.A.S.B.I. beneficia de un buget propriu susținut de Ministerul Finanțelor dar și din venituri proprii realizate din administrarea bunurilor aflate în custodie (art. 8) și era condusă de un consiliu de administrație format dintr-un președinte și 6 membri, numiți prin decret regal, la propunerea Ministerului Finanțelor (art. 11). Orice neexecutare a cererilor, deciziunilor sau ordinelor date de către Casa de Administrare şi Supraveghere a Bunurilor Inamice, în cazul persoanelor fizice, a membrilor organelor persoanelor juridice, se pedepsea cu 1-3 ani închisoare şi cu 100.000-5.000.000 lei amendă, pentru persoanele juridice aplicându-se numai pedeapsa amenzii (art. 23).

Tot în 9 februarie 1945, pe baza Referatului Nr. 73.314/6.02.1945, întocmit de Ministrul Economiei Naționale, Consiliul de Miniștri a elaborat un Jurnal[6] prin care hotăra înființarea, în cadrul fiecărei Prefecturi de județ, a unui Oficiu al Bunurilor Inamice. Aceste Oficii erau organe exterioare ale C.A.S.B.I. și aveau scopul de a identifica, custodia, controla și administra bunurile ce intrau sub incidența art. 8 din Convenția de Armistițiu. Fiecare Oficiu avea două servicii: Serviciul Bunurilor Rurale, ce funcționa pe lângă Camera Agricolă județeană și Serviciul Bunurilor Urbane, ce funcționa pe lângă Prefectura de județ. Principalele atribuții ale Oficiului Județean al Bunurilor Inamice erau identificarea, evaluarea și supravegherea bunurilor, drepturilor și intereselor prevăzute de art. 8 din Convenția de Armistițiu.

2. Aspecte privind organizarea și activitatea Oficiului Județean al Bunurilor Inamice din județul Satu Mare

2.1. Organizarea Oficiului Județean al Bunurilor Inamice

[3] Pentru amănunte, vezi Florian Banu, Activitatea Casei de Administrare și Supraveghere a Bunurilor Inamice (1945-1947), în Xenopolitana , VII, 1999, 1-2. http://adxenopol.academiaromana-is.ro/xenopolitana/xeno_99_12/xeno_99_12_4.pdf, accesat în data de 18.06.2022.
[4] Publicat în Monitorul Oficial, nr. 33 din 10 februarie 1945, p. 941.
[5] Publicat în Monitorul Oficial, nr. 33 din 10 februarie 1945, pp. 941-944.
[6] Publicat în Monitorul Oficial, nr. 37 din 15 februarie 1945, p. 1067.

Oficiul Județean al Bunurilor Inamice (cu cele două servicii aflate în subordine, Serviciul Bunurilor Urbane și Serviciul Bunurilor Rurale) a luat ființă în județul Satu Mare în data de 22 mai 1945, dar a fost încadrat cu funcționari abia în 28 septembrie[7]. Conform unui raport din luna octombrie 1945, Oficiul Județean al Bunurilor Inamice era condus de dr. Gherman Ioan, subdirector, și avea următoarea organigramă[8]:

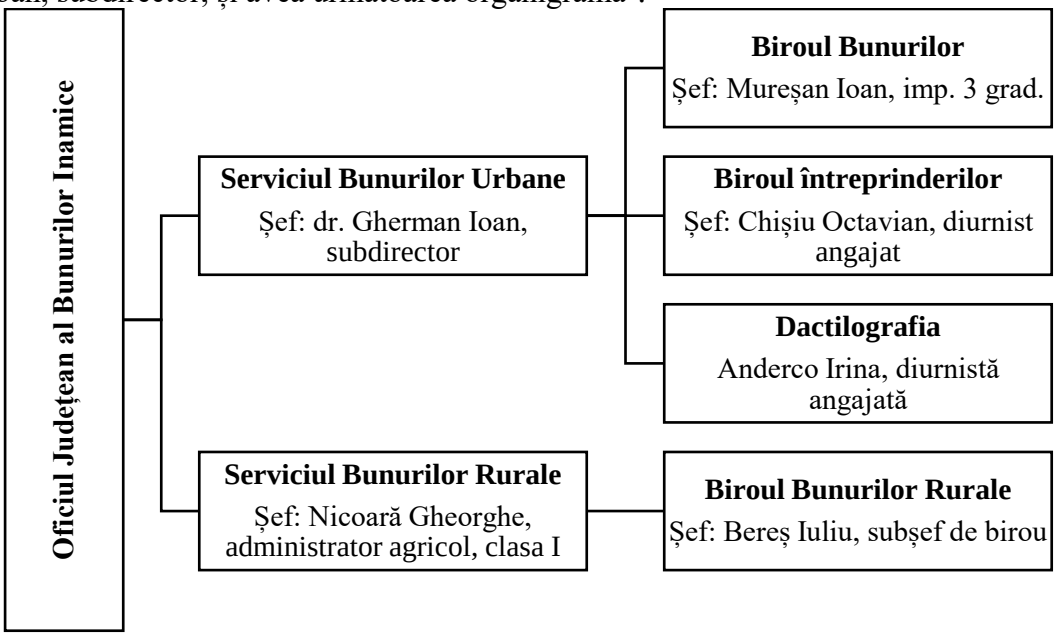

În luna noiembrie, Oficiul Județean al Bunurilor Inamice a fost reorganizat, în urma controlului efectuat de inspectorul general C.A.S.B.I., lt. col. Georgescu. În timpul verificărilor, acesta a constatat că organigrama era incompletă, deoarece cuprindea posturi vacante, dar și posturi unde numele funcționarilor existau doar pe hârtie. Afirmația este susținută de o notă înscrisă pe documentul ce cuprindea schema de organizare a Oficiului și care spune: *„Ce este subliniat cu roșu există în mod real. Restul funcționarilor nu există”*[9]. Din 15 posturi prezente pe schema de organizare, două erau vacante, 13 erau completate cu funcționari, din care erau subliniate cu roșu doar 7 nume. Documentul mai arăta că în județ funcționau șase administratori, câte unu în orașele Satu Mare și Baia Mare și 4 administratori rurali.

Schema de organizare a Oficiului Județean al Bunurilor Inamice[10], așa cum a fost ea prezentată inspectorului general C.A.S.B.I., este redată mai jos (funcționarii existenți în mod real au numele scrise cu text aldin și cursiv):

[7] BJANSM, *Fond Prefectura județului Satu Mare, seria Armistițiul, dosarul 45/1945*, f. 197.
[8] Ibidem, *dosarul 90/1945*, f. 104.
[9] Ibidem, *dosarul 36/1945*, f. 148.
[10] Ibidem, *dosarul 36/1945*, f. 148.

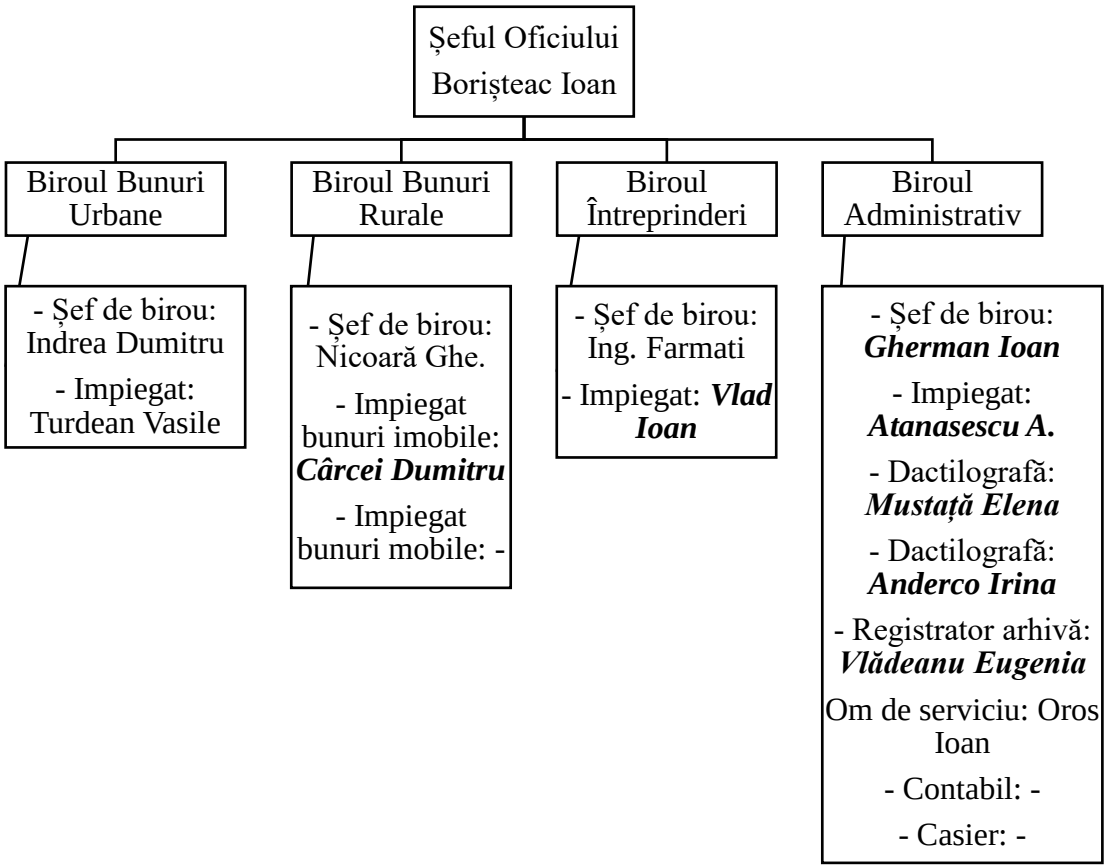

În 31 ianuarie 1946, șeful Oficiului Județean al Bunurilor Inamice a înaintat un raport către Prefectură, în care arăta că cea mai mare parte din lucrările de identificare și inventariere a persoanelor și bunurilor ce intră în prevederile art. 8 din Convenție, precum și întocmirea diferitelor situații și tabele centralizatoare sunt terminate. Din acest motiv, pentru a se evita cheltuielile inutile, se propunea reducerea numărului angajaților diurniști de la data de 1 februarie 1946, prin concedierea d-nei Mustață Elena, dactilograf, și mutarea d-șoarei Vlădeanu Eugenia, arhivar, într-un alt post la Prefectură, dacă este nevoie de ea, sau concedierea ei[11]. În 19 februarie 1946, Prefectura a răspuns comunicând că d-na Mustață Elena, diurnistă, va fi transferată la Oficiul Economic Județean, în timp ce angajarea d-șoarei Vlădeanu Eugenia va înceta pe data de 28 februarie 1946[12]. După această dată, se poate presupune că organizarea Oficiului Județean al Bunurilor Inamice a rămas aproximativ aceeași, până la desființarea lui în 1948.

2.2. Activitatea Oficiului Județean al Bunurilor Inamice

Activitatea acestui Oficiu, precum și a Serviciilor subordonate poate fi urmărită în rapoartele înaintate de către acestea către delegatul județean al Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului (C.R.P.A.A.) și din dările de seamă înaintate de delegatul județean către C.R.P.A.A. București.

În 13 iunie 1945, Oficiul Județean al Bunurilor Inamice raporta delegatului C.R.P.A.A. faptul că a solicitat Poliției din orașele Satu Mare, Baia Mare și Baia Sprie să ia măsuri pentru identificarea persoanelor care intră în prevederile art. 8 din Convenția de Armistițiu și pentru inventarierea și evaluarea averilor deținute de aceștia la 13 martie 1945. Deoarece până la data înaintării raportului nu a fost înaintată nicio situație, polițiile din cele trei orașe au fost

[11] Ibidem, *dosarul 13/1946*, f. 32.
[12] Ibidem, *dosarul 13/1946*, f. 34.

amenințate cu sancțiuni. Raportul mai preciza că în 12 iunie au fost primite formularele de fișe pentru inventarierea bunurilor rurale și urbane[13]. În 28 iunie 1945, ca urmare a raportului anterior, șeful Oficiului Județean al Bunurilor Inamice raporta, pentru a doua parte a lunii iunie, următoarele: „În orașul Baia Sprie identificarea persoanelor, cari cad sub prevederile art. 8 al convenției de armistițiu s-a terminat împreună cu inventarierea bunurilor lor înaintându-se 10 procese verbale [...]. Poliția orașului Baia Mare nedispunând de personal suficient, a cerut amânare până la 28 iunie a.c. pentru terminarea identificării persoanelor [...]. Primăria orașului Satu Mare a terminat identificarea persoanelor [...] înaintându-ne tablourile nominale separat despre cei refugiați și reîntorși, despre cei refugiați și neîntorși și separat despre cetățeni străini, cerând totodată și fișele necesare la inventarierea bunurilor. În total au identificat 495 cazuri. Oficiul nostru socotind, că fișele trimise de C.A.S.B.I. nu vor fi destule pentru cele trei orașe, în ziua de 15 iunie a.c. prin raport, iar în ziua de 22 iunie prin telegramă a solicitat trimiterea unei cantități mai mare din fișele tip atât pentru inventarierea bunurilor urbane, cât și pentru cele rurale. În cursul identificării persoanelor s-au ivit unele cazuri litigioase priv. la încadrarea sau nu în art. 8 al convenției de armistițiu a persoanelor cu diferite situațiuni, în care cazuri am cerut directivele C.A.S.B.I.-ului prin raport”[14].

Conform Raportului de activitate[15] pe luna iunie al Serviciului Bunurilor Rurale din județul Satu Mare, acesta a fost înființat data în 23 mai 1945, pe lângă Camera Agricolă, era deservit de trei funcționari și beneficia de o registratură separată. Potrivit acestui Raport, în luna iunie au fost rezolvate 70 acte și 5 cazuri pe teren referitoare la litigii și nemulțumiri cu proprietățile Fazek Iuliu din Ilba, Teleki din Satulung, Staray din Livada și morile din Medieșul Aurit și Homorodul de Jos. Au fost trimise circulare la fiecare comună din județ, solicitându-se înaintarea proceselor verbale de inventariere până la 10 iunie, lucrarea fiind în curs, deoarece numai o parte din comune au răspuns, corespondența circulând foarte greu. Au fost luate măsuri de conservare și administrare a bunurilor, numindu-se custozi și administratori provizorii, pentru care s-a cerut confirmare, lucrările fiind în curs.

În 6 iulie 1945, delegatul C.R.P.A.A. din Satu Mare a trimis către C.R.P.A.A., Secția Bunuri Inamice și către C.A.S.B.I., situația bunurilor aparținând populației germane, maghiare și persoanelor plecate în teritoriile în teritoriile inamice, supuse exproprierii, conform art. 23 din Legea reformei agrare[16].

În 19 iulie 1945, Oficiul Județean al Bunurilor Inamice a întocmit un tabel cu întreprinderile industriale și comerciale (bancare, de asigurare, etc.) care se încadrau în prevederile art. 8 din Convenția de Armistițiu. Tabelul cuprindea 22 întreprinderi, majoritatea cu capital aparținând cetățenilor maghiari[17].

Conform *Dării de seamă asupra activității desfășurate de Serviciul Județean pentru Administrarea Bunurilor Inamice Rurale în cursul lunii august 1945*[18], Serviciul Bunurilor Rurale a desfășurat următoarele activități:

- au fost rezolvate un număr de 363 acte și anume, ordine de la C.A.S.B.I., cereri din exterior, numiri de custozi, propuneri de numiri pentru administratori;
- au fost date ordine și instrucțiuni la notariate și primării referitor la numirea de personal în vederea păstrării și administrării bunurilor;
- s-a continuat identificarea și inventarierea bunurilor;
- pe parcursul lunii au fost identificați un număr de 215 absenteiști, numărul total ajungând la 442. Pentru 90 dintre aceștia au fost predate fișele de

[13] Ibidem, *dosarul 37/1945*, f. 23.
[14] Ibidem, *dosarul 37/1945*, f. 24.
[15] Ibidem, *dosarul 37/1945*, f. 22.
[16] Ibidem, *dosarul 45/1945*, f. 27.
[17] Ibidem, *dosarul 194/1945*, ff. 1-3.
[18] Ibidem, *dosarul 85/1945*, f. 27.

inventariere, pentru 128 au fost înaintate procese verbale de identificare și inventariere a bunurilor, iar pentru 124 absenteiști fișele primite de la primării au fost incomplete, urmând a fi predate ulterior;

- au mai fost identificate și inventariate o suprafață de 3663 jugăre cadastrale și 264 strânjeni pătrați de terenuri agricole în valoare de 80.885.800 lei, inventar viu în valoare de 7.876.000 lei, inventar mort în valoare de 5.361.200 lei, obiecte casnice în valoare de 10.221.290 lei, industrii agricole în valoare de 13.800.000 lei și diverse bunuri în valoare de 24.795.450 lei;
- deoarece *Fișele formular Nr. 2 Bunuri rurale* au fost primite cu întârziere și în număr insuficient, lucrările de inventariere nu au putut fi încheiate;
- au fost date dispoziții pentru păstrarea și administrarea bunurilor în condiții bune, precum și pentru valorificarea bunurilor alterabile și depunerea sumelor rezultate la CEC, în contul C.A.S.B.I.-ului;
- în funcție de necesități, pe baza recomandărilor făcute de primari, au fost numiți custozi și administratori pentru bunurile mobile și imobile;

În final, *Darea de seamă* făcea referire la greutățile întâmpinate în desfășurarea lucrărilor, din cauza corespondenței care circula cu mari întârzieri și datorită lipsei de personal. Cu toate aceste greutăți, Serviciul Bunurilor Rurale a reușit să termine în mare parte lucrările propuse, situațiile întocmite fiind trimise la C.A.S.B.I. cu Raportul Nr. 5488/43/1945 din 22 august 1945.

Activitatea pe luna august 1945 a Serviciului Bunurilor Urbane este surprinsă în *Darea de seamă asupra lucrărilor Oficiului Județean al Bunurilor Inamice*[19], elaborată în 24 august 1945. Conform acesteia, termenul limită fixat, de 31 iulie 1945, pentru identificarea persoanelor și inventarierea bunurilor care intră în prevederile art. 8 din Convenția de Armistițiu, nu a putut fi respectat mai ales din cauza lipsei imprimatelor *Fișa formular Nr. 1 Bunuri urbane* și care, deși au fost solicitate în repetate rânduri, nu au sosit până la data întocmirii *Dării de seamă*, contribuind la întârzierea terminării lucrărilor în orașe. Primăria orașului Satu Mare a trimis mare parte a lucrărilor, care au fost însă returnate pentru completare, urmând a fi predate până la data de 25 august 1945, dată până la care a primit termen pentru terminarea și predarea lucrărilor și Primăria Baia Mare. Singură, Primăria Baia Sprie a reușit să-și încheie lucrările de inventariere și întocmire a situațiilor cerute, pentru păstrarea și conservarea bunurilor inamice din acest oraș fiind numiți custozi, prin decizii care au fost înaintate pentru confirmare la C.A.S.B.I.

Predarea documentelor cu rezultatele activității desfășurate, a generat situații care au arătat disfuncționalitățile existente în ceea ce privește colaborarea organelor de coordonare și control, cu cele executare a prevederilor art. 8 din Convenția de Armistițiu. Cu toate că rapoartele și dările de seamă din luna august arată că majoritatea lucrărilor pentru identificarea persoanelor și inventarierea bunurilor ce intrau în prevederile art. 8 din Convenție erau în mare parte terminate, se pare că transmiterea situațiilor centralizatoare către forurile superioare de la București s-a făcut cu mare întârziere sau nu s-a făcut deloc. Acest lucru este arătat de o telegramă de la Comisariatul General pentru Executarea Armistițiului[20] (C.G.P.E.A.), primită de Prefectura Satu Mare în 15 octombrie 1945, care arată că prin Ordinul Nr. 17.681/25.08.1945, aceasta a cerut transmiterea situației cu bunurile inamice, care nu s-a făcut, motiv pentru care se solicita un raport cu persoanele vinovate de această întârziere[21]. Două zile mai târziu, delegatul C.G.P.E.A. col. Suciu Victor a raportat că situațiile statistice întocmite de

[19] Ibidem, *dosarul 85/1945*, ff. 28-29.
[20] Comisariatul General pentru Executarea Armistițiului a fost înființat, în 7 august 1945, pe lângă Comisia Română pentru Aplicarea Armistițiului. A fost o instituție de drept public, cu personalitate juridică și cu atribuții de coordonare, executare, control și evidență a executării Convenției de Armistițiu.
[21] Ibidem, *dosarul 45/1945*, f. 205.

Biroul Bunurilor Urbane au fost trimise prin curier în data de 13 septembrie 1945, în timp de situațiile întocmite de Biroul Bunurilor Rurale nu s-au trimis, vinovatul fiind considerat directorul Camerei Agricole, inginerul agricol șef Dărămuș Sebastian[22]. Pentru a se disculpa, acesta a înaintat, în 19 octombrie 1945, un raport confidențial către C.G.P.E.A., în care arăta că au fost trimise situații statistice centralizate către C.A.S.B.I. în mai multe rânduri, pe măsura primirii lor de la comune (în 1 iulie, 6 iulie, 7 iulie, 20 august și 22 septembrie 1945), date ce cuprindeau toate informațiile solicitate. Referitor la relația cu delegatul C.G.P.E.A., col. Suciu Victor, directorul Camerei Agricole făcea următoarele afirmații;

„Întrucât prin ordinul Dvs. Nr. 1434/1945 arătați că nu s-a primit nici un răspuns și ați cerut delegației militare C.G.P.E.A. de pe lângă Prefectura Județului Satu Mare, să se arate vinovații, ordin la care acest serviciu a găsit să arate drept țap ispășitor pe directorul Camerei Agricole, inginerul Dărămuș, fără a cerceta ce lucrări sau întocmit și înaintat de către serviciul județean pentru Administrarea Bunurilor Inamice Rurale, protestăm pentru felul ne motivat și neserios cum s-a raportat fără o prealabilă cercetare a Dlui. Locotenent Colonel Suciu, șeful acestui serviciu/C.G.P.A./ care deși se găsește permanent în localitate nu ne-a vizitat serviciul ca să constate felul cum se lucrează aici și ce s-a lucrat în legătură cu această lucrare și numai după acea să raporteze. Dacă de la C.A.S.B.I. am fost vizitați de către un domn General care a avut ocazia să constate cu deplină satisfacție că la serviciul nostru lucrările sunt la zi, cu precădere față de lucrările Camerei, aceasta o putea face și Domnul Col. Suciu, care ne pretinde ca verificarea lucrărilor serviciului nostru să o facă la prefectură, fără să se deplaseze la sediul Camerei, unde este sediul biroului, abia la 300 metri de Prefectură. [...]

Totodată vă rugăm să binevoiți a lua act de raportul Dlui Delegat militar al C.G.P.E.A. de pe lângă Prefectura Județului, în sensul că acesta este neîntemeiat, cu atât mai mult că Dsa. nu ne-a consultat înainte de înainta acest raport”[23].

În 24 noiembrie 1945, Oficiul Județean al Bunurilor Inamice a înaintat către delegatul județean al C.G.P.E.A. un raport în care se prezenta stadiul organizării și al lucrărilor desfășurate. Raportul arăta că Oficiul este în curs de organizare, că inventarierea bunurilor rurale s-a încheiat, iar rezultatele au fost trimise la C.A.S.B.I., în timp ce inventarierea bunurilor urbane este în curs de executare și va putea fi terminată abia după ce se vor primi fișele corect completate de la orașe[24].

Activitatea Oficiului Județean al Bunurilor Inamice în anul 1946 poate fi surprinsă în două documente studiate, și anume *Darea de seamă*[25] pe luna septembrie 1946 și *Raportul de activitate*[26] pe luna decembrie 1946. Conform acestora, pe parcursul anului 1946 Oficiul Județean a desfășurat următoarele activități:

- au fost difuzate în teritoriu toate ordinele primite de la autoritățile superioare în legătură cu aplicarea art. 8 din Convenția de Armistițiu;
- a fost continuată întocmirea dosarelor pentru absenteiști, cele încheiate fiind trimise la C.A.S.B.I.;
- s-a continuat întocmirea fișelor politice și repartizarea lor la dosarele respective, care pe măsura completării au fost înaintate la C.A.S.B.I.;
- s-a continuat întocmirea proceselor verbale și a contractelor de închiriere a clădirilor și mobilierului, atât pentru bunurile urbane, cât și pentru cele rurale;
- s-a continuat identificarea tuturor cetățenilor absenteiști, care urmau să fie inventariați și încadrați în art. 8 din Convenția de Armistițiu;

[22] Ibidem, *dosarul 45/1945*, f. 204.
[23] Ibidem, *dosarul 45/1945*, f. 209.
[24] Ibidem, *dosarul 36/1945*, f. 145.
[25] Ibidem, *dosarul 39/1946*, f. 120.
[26] Ibidem, *dosarul 45/1946*, f. 70.

- au fost trimise la C.A.S.B.I. 260 dosare complete referitoare la cetățenii încadrați în art. 8 din Convenția de Armistițiu;
- s-au întocmit și trimis C.A.S.B.I.-ului tabele cu toate materialele și mobilierul ridicat cu și fără forme de către armata sovietică de la cetățenii încadrați în art. 8 din Convenția de Armistițiu;
- au fost înaintate C.A.S.B.I.-ului toate cererile absenteiștilor în legătură cu deblocarea bunurilor lor ce intrau în prevederile art. 8 din Convenția de Armistițiu
- s-a continuat identificarea întreprinderilor industriale ce intră în prevederile art. 8 din Convenție;
- s-au întocmit actele de gestiune cu venituri și cheltuieli pe anul 1946;
- au fost rezolvate diferite cereri particulare;
- s-au numit administratori noi la diferite întreprinderi industriale;

Deși nu au fost identificate documente care să surprindă activitatea Oficiului Județean al Bunurilor Inamice în anii 1947 și 1948, este lesne e presupus că aceasta nu a diferit foarte mult de activitatea desfășurată în perioada anilor 1945-1946, existând o continuitate de acțiune, până la desființarea C.A.S.B.I. în anul 1948.

3. Concluzii

Aplicarea prevederilor art. 8 din Convenția de Armistițiu în județul Satu Mare a fost influențată de structura etnică a județului, de situarea în Ardealul de Nord, de raporturile autorităților județene cu cele locale, dar și cu cele centrale, de raporturile între autorități și cetățeni și nu în ultimul rând de relațiile între locuitori.

În perioada studiată, județul Satu Mare a fost locuit de o importantă comunitate etnică maghiară și germană (șvabă). Conform unei statistici referitoare la repartiția numerică a populației după naționalitate, întocmită de Biroul Armistițiu în august 1945, din 284.199 locuitori cât număra populația totală a județului, 88.711 locuitori erau maghiari (31%) și 5.593 locuitori erau germani (2%)[27].

După Dictatul de la Viena din 30 august 1940, când Ardealul de Nord, inclusiv județul Satu Mare, a fost anexat la Ungaria horthystă, o parte din populația maghiară s-a eliberat de resentimentele acumulate în cei peste douăzeci de ani de administrație românească și a îmbrățișat o atitudine șovină față de români. Aceștia și-au manifestat fidelitatea față de statul maghiar înrolându-se voluntari în armata maghiară și manifestând o ostilitate fățișă față de dușmanii acestuia. Este explicabil astfel gestul multora dintre ei de a se refugia, în toamna anului 1944, temporar sau definitiv, alături de trupele germano-maghiare, din fața armatelor eliberatoare româno-sovietice. Atitudinea șovină a șvabilor sătmăreni față de români a fost mai puțin vizibilă, manifestându-se mai ales în rândul celor maghiarizați. Totuși, unii șvabi au acționat contra Națiunilor Unite deoarece au aderat la ideologia nazistă, s-au înrolat voluntari în SS, ori s-au refugiat alături de trupele germano-maghiare în retragere.

În urma acestor acțiuni, sute de maghiari și șvabi sătmăreni au intrat sub prevederile art. 8 din Convenția de Armistițiu, bunurile lor intrând în administrarea C.A.S.B.I. Acesta a fost unul din motivele pentru care aplicarea prevederilor art. 8 din Convenție în județul Satu Mare a solicitat la maxim activitatea autorităților competente, volumul și ritmul de muncă depus, energiile consumate fiind incomparabil mai mari față de alte județe.

Modul în care a fost organizat Oficiul Județean al Bunurilor Inamice lasă să se vadă unele deficiențe în funcționarea acestuia. Faptul că Oficiul a funcționat, conform legii, cu două Birouri care se aflau, unul în subordinea directă a Prefecturii, celălalt în subordinea Camerei Agricole Județene, se pare că nu a favorizat unitatea de acțiune. Au fost situații în care

[27] Ibidem, *dosarul 29/1945*, f. 322.

colaborarea și comunicarea între organele de execuție și cele de îndrumare și control s-a făcut defectuos, cazul inginerului Dărămuș fiind relevant în acest sens. Pe de altă parte, deși organigrama arăta bine pe hârtie, în realitate Oficiul Județean al Bunurilor Inamice a funcționat cu personal insuficient, mai ales pe parcursul anului 1945, când s-au desfășurat majoritatea lucrărilor de identificare a persoanelor care intrau în prevederile art. 8 din Convenția de Armistițiu, precum și de inventariere și evaluare a averilor deținute de aceștia. Din acest motiv lucrările s-au desfășurat cu întârzieri, înaintarea lor către forurile superioare făcându-se mai mereu după termenul limită. Activitatea Oficiului Județean al Bunurilor Inamice a fost îngreunată și de faptul că nu dispunea de fonduri necesare pentru a se achita deplasările personalului în teritoriu, pentru a verifica situația întreprinderilor și bunurilor nedeclarate și neclarificate.

Identificarea absenteiștilor din județ a fost probabil cea mai solicitantă activitate a Oficiului Județean al Bunurilor Inamice, datorită numărului foarte mare de persoane care se încadrau în această categorie și a implicării mai multor autorități. Pentru fiecare absenteist se completa o *Fișă individuală* ce cuprindea următoarele date: numele și prenumele, domiciliul, starea civilă, bunurile blocate, dacă a avut o atitudine dușmănoasă față de U.R.S.S., dacă a fost un susținător al regimului Antonescu și Horthy, dacă conduita sa de azi este una de prietenie față de popoarele sovietice. Bunurile blocate erau clasificate în bunuri mobile și bunuri imobile. Bunurile mobile erau inventariate și evaluate pe bază de proces verbal încheiat de primarul și notarul comunei. Averea imobilă (trenurile agricole și clădirile), pentru zonele rurale, era cuprinsă în *Formularul Nr. 2. Bunuri Rurale*, ce mai conținea și informații despre custodele averii și cine lucrează pământul. Datele referitoare la orientarea politică și atitudinea față de U.R.S.S., în trecut și în prezent, erau furnizate de către Comitetul de coordonare politică comunală, pe baza informațiilor luate de la consăteni.

Informațiile înscrise la cele șapte puncte de pe *Fișa individuală* erau apoi analizate de un Consiliu politic județean, care aproba sau nu scoaterea bunurilor de sub administrarea C.A.S.B.I.. Fiecare fișă era semnată de primarul și notarul comunei, cel puțin doi membri ai Comitetului de coordonare politică comunală, cel puțin doi membri ai Consiliului politic județean, prefectul județului și șeful Oficiului Județean al Bunurilor Inamice.

Analiza sutelor de *Fișe individuale* studiate, oferă informații interesante referitoare la absenteiști și la modul în care activitatea acestora a fost percepută de Comitetele de coordonare politică comunală. O primă observație este că aceste comitete asociau din start actul refugierii cu o atitudine dușmănoasă față de U.R.S.S. și implicit de susținere a regimului horthyst. Aici erau încadrați și cei care au făcut parte din organizații paramilitare, s-au înrolat voluntari în SS sau armata maghiară. Conform datelor extrase din *Fișe*, pentru majoritatea absenteiștilor reîntorși la casele lor nu s-a putut stabili dacă manifestă sau nu o conduită de prietenie față de popoarele sovietice, deoarece aceștia au dat dovadă de reținere în exprimarea opiniilor. Au fost totuși situații în care unele persoane reîntoarse din refugiu și-au arătat clar sentimentele, prin acțiuni de propagandă antisovietică sau dimpotrivă, prin manifestări de simpatie față de U.R.S.S.

Cei mai mulți dintre absenteiștii care s-au reîntors la casele lor, în cursul anului 1945, și-au găsit pământurile expropriate de reforma agrară, casele puse sub controlul C.A.S.B.I. și date în custodie. Unii au reușit să-și păstreze casele și să devină custozi ai propriei averi, mai ales acolo unde s-au refugiat doar o parte a membrilor familiei.

Din motivele arătate mai sus, principala preocupare a tuturor celor ce intrau în prevederile art. 8 din Convenția de Armistițiu a fost scoaterea bunurilor de sub administrarea C.A.S.B.I. Unii au apelat la lege și au acționat statul în judecată, obținând sentințe favorabile, în timp ce alții au încercat să convingă autoritățile să le fie schimbat statutul din refugiați în deportați, afirmând că nu au plecat de bunăvoie din localitățile lor, ci au fost luați cu forța de

trupele germano-maghiare. Documentele studiate au surprins situații dramatice ale unor familii care, reîntoarse din refugiu, au constatat că au pierdut totul.

În consecință se poate spune că reglementarea situației absenteiștilor a scos la iveală, cel puțin în comunitățile rurale, situații de viață complexe, în care răzbunările, abuzurile, manifestarea unor frustrări acumulate în timp, au remodelat relațiile dintre consăteni.

BIBLIOGRAPHY

1. Arhivele Naționale ale României. Biroul Județean Satu Mare, Fond Prefectura județului Satu Mare, seria Armistițiul, dosarele 29/1945, 36/1945, 37/1945, 45/1945, 85/1945, 90/1945, 194/1945, 13/1946, 39/1946, 45/1946.
2. Florian Banu, Activitatea Casei de Administrare și Supraveghere a Bunurilor Inamice (1945-1947), în Xenopolitana , VII, 1999, 1-2.
3. Monitorul Oficial, Partea I nr. 219 din 22 septembrie 1944.
4. Monitorul Oficial, nr. 33 din 10 februarie 1945.
5. Monitorul Oficial, nr. 37 din 15 februarie 1945.
6. Nicolae Baciu, Agonia României (1944-1948), Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1990.